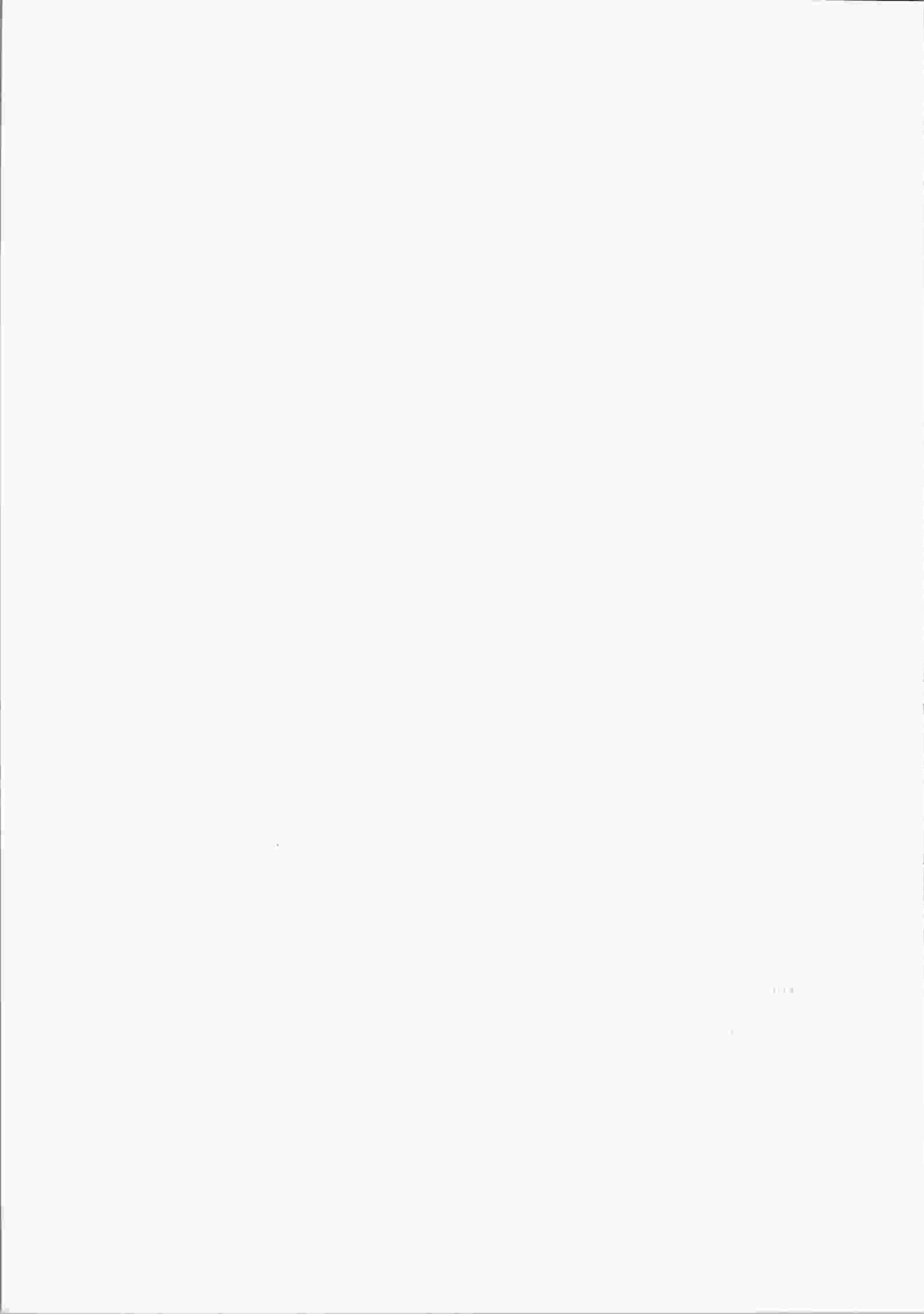

UDK 902
ISSN 1330-0644
VOL. 9. 1992.

P **riilozi**

Instituta za arheologiju u Zagrebu

Pril. Inst. arheol. Zagrebu
Str./Pages 1–180, Zagreb, 1992.

Časopis koji je prethodio

Prinosi 1.1983

Prilozi 2.1985 3–4.1986–1987 5–6.1988–1989 7.1990 8.1991

Nakladnik Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU U ZAGREBU

Adresa uredništva Address of the editor's office

Institut za arheologiju u Zagrebu
41000 Zagreb, Avenija Vukovar 68
Telefon/phone 041/517–874 i 537–669 fax 041/537–613

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

ŽELJKO TOMIČIĆ

Redakcijski odbor/Editorial committee

MARIJA BUZOV, Zagreb	ZORKO MARKOVIĆ, Koprivnica
KORNELIJA MINICHREITER, Zagreb	BRANKA MIGOTTI, Zagreb
ŽELJKO TOMIČIĆ, Zagreb	ZDENKO VINSKI, Zagreb
Urednici	Članovi

Prijevod na engleski/English translation

BARBARA SMITH–DEMO i RAIKA MAKJANIĆ–DAVISON

Prijevod na njemački/German translation

BRANKA OHNIEC

Dizajn/Design

ROKO BOLANČA

Lektura/Language editor

ANTE STAMAC

Korektura/Proofreaders

MARIJA BUZOV i ŽELJKO TOMIČIĆ

Grafička priprema/DTP

D&N, Zagreb, Ozaljska 23

Tisak/Printed by

Tiskara "STUBA", Zagreb, Boškovićevo 18

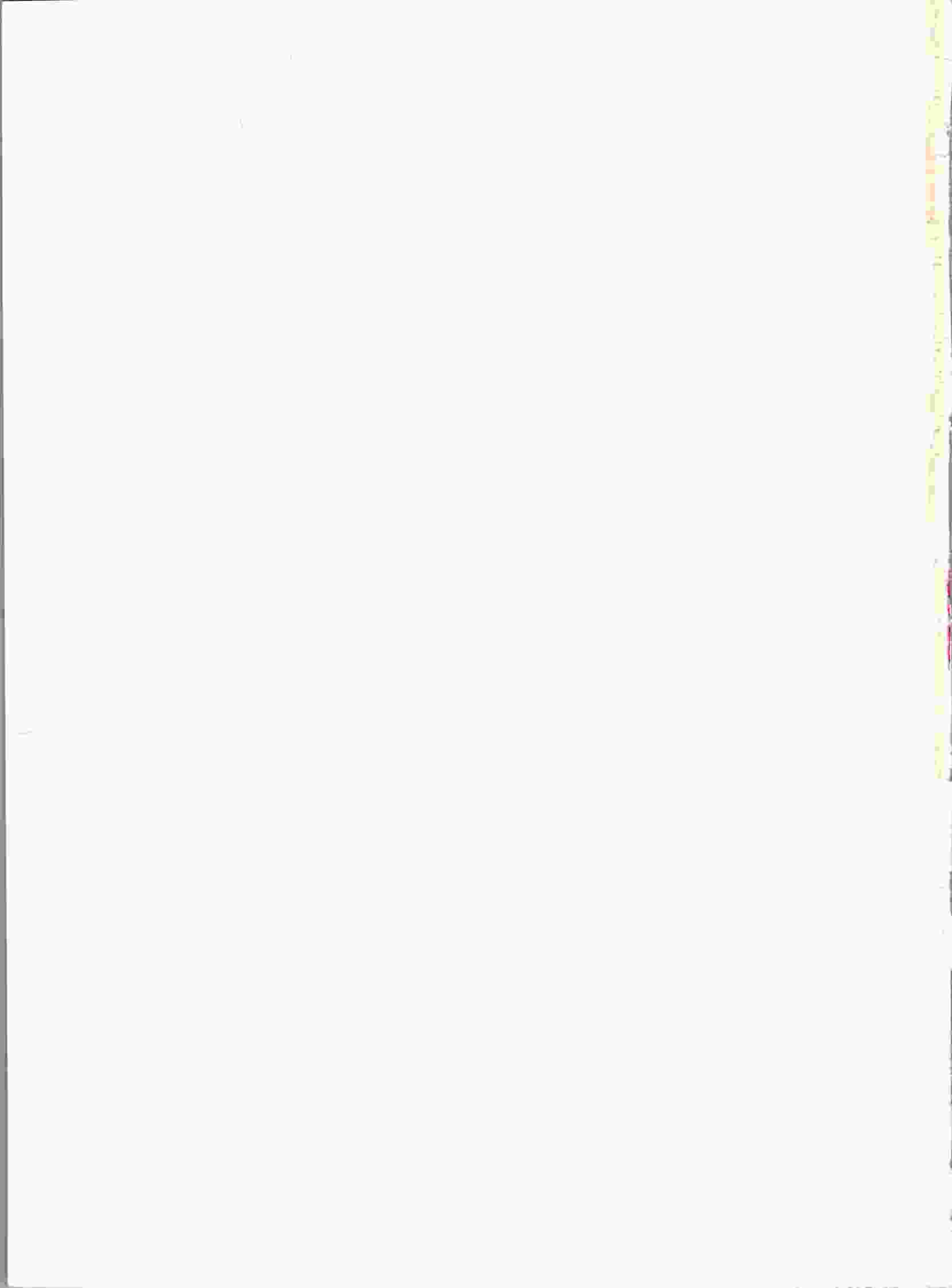
Naklada/Circulation

600 primjeraka/examples

Časopis izlazi jednom godišnje/Annual

Članci iz časopisa *Prinosi* i *Prilozi* su referirani u sekundarnim časopisima *GERMANIA Anzeiger der Römisch–Germanischen Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts*, Verlag Philipp von Zabern, Mainz i *Bulletin de l'Association internationale pour l'étude de la mosaïque antique — Bibliographie*.
Centre national de la recherche scientifique (CNRS), Paris

Izdavanje časopisa novčano podupire
MINISTARSTVO ZNANOSTI REPUBLIKE HRVATSKE
41000 Zagreb, Strossmayerov trg 4

Sadržaj

Contents/Inhaltsverzeichnis

- ŽELJKO TOMIČIĆ
5 Predgovor
- Izvorni znanstveni radovi**
- KORNELIJA MINICHREITER
7 Kulturni predmeti starčevačke kulture u sjevernoj Hrvatskoj
- DUNJA GLOGOVIĆ
23 Noževi tipa Sv. Juraj
- JASNA ŠIMIĆ
37 Horizont kasnoga brončanog doba na lokalitetu "Gradac" u Sarvašu
- IVANČICA PAVIŠIĆ
49 Nekí novi nalazi Virovitičke grupe iz Gačišta kod Virovitice
- BORIS ILAKOVAC
63 Jedan forum u rimskoj Saloni sigurno je poznat
- REMZA KOŠČEVIĆ
69 Rimsko–provincijalni metalni predmeti — prilog poznavanju oblika
- MARIJA BUŽOV
91 Pjesnikinja Sapfo s Muzama na mozaiku iz Solina
- BRANKA MIGOTTI
101 Ranokršćanska biskupija *Scardona* (Skradin)
- ŽELJKO TOMIČIĆ
113 Nova istraživanja bjelobrdske kulture u Hrvatskoj
- Stručni radovi**
- SNJEŽANA VASILJ
131 Novčić Oite sa Ošanića
- HERMINE GÖRICKE–LUKIĆ
135 Prilozi poznavanju numizmatičke topografije Baranje
- TAJANA SEKELJ IVANČAN
153 Učestalost toponima kod srednjovjekovnih arheoloških nalazišta sjeverne Hrvatske

- ŽELJKO TOMIČIĆ
Preface/Vorwort
- Original scientific papers**
- KORNELIJA MINICHREITER
Kultgegenstände der Starčevo–Kultur in Nordkroatien
- DUNJA GLOGOVIĆ
Knives of Sv. Juraj type
- JASNA ŠIMIĆ
Horizont der späten Bronzezeit auf der Fundstelle "Gradac" in Sarvaš
- IVANČICA PAVIŠIĆ
Einige neue Funde der Virovitica–Gruppe von Gačište bei Virovitica
- BORIS ILAKOVAC
On the Location of the Roman Forum in Salona
- REMZA KOŠČEVIĆ
Roman Provincial Metal Objects: A Contribution to Knowledge of Their Form
- MARIJA BUŽOV
The Poetess Sappho with the Muses on a Mosaic from Solin
- BRANKA MIGOTTI
The Early Christian Episcopal See of Scardona (Skradin)
- ŽELJKO TOMIČIĆ
Neuere Erforschung der Bijelo Brdo–Kultur in Kroatien
- Professional papers**
- SNJEŽANA VASILJ
A coin of Oite from Ošanići
- HERMINE GÖRICKE–LUKIĆ
Beiträge zur Kenntnis der numismatischen Topographie Baranyas
- TAJANA SEKELJ IVANČAN
An Analysis of Toponyms at Mediaeval Archaeological Sites in Northern Croatia

Prikazi

MARIJA BUZOV

165 Dr. ANTE ŠONJE

Putevi i komunikacije u prethistoriji i antici na području Poreštine i njihov odnos prema ostalim prometnim vezama u Istri, Poreč – Pazin 1991, str. 115, s 22 ilustracije

166 Diadora, sv. 12, Zadar 1990, stranica 417, zajedno s tablama, crtežima, planovima i kartama

170 DR. ANTE ŠONJE (1917–1981)

170 Bibliografija Ante Šonje (1953–1981)

175 Kratice

Book Reviews

Besprechungen und Anzeigen

Abbreviations/Abkürzungen

Učestalost toponima kod srednjovjekovnih arheoloških nalazišta sjeverne Hrvatske

An Analysis of Toponyms at Mediaeval Archaeological Sites in Northern Croatia

Stručni rad
Srednjovjekovna arheologija
Professional paper
Mediaeval archaeology
UDK 902"653"(497.13):801.311.1
Primljeno/received: 25. 06. 1992.

Mr. TAJANA SEKELJ IVANČAN

Institut za arheologiju u Zagrebu
Avenija Vukovar 68
HR-41000 Zagreb

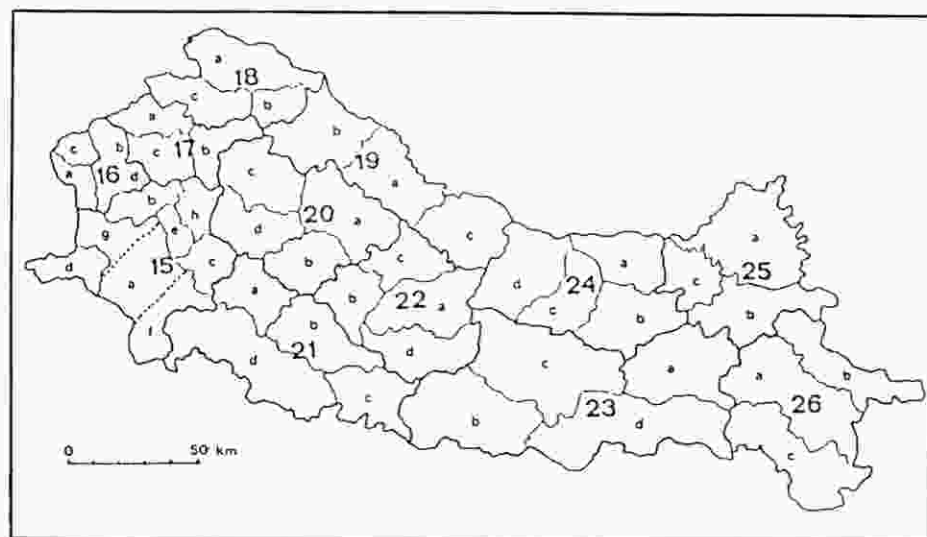
U tekstu je naveden popis od 115 srednjovjekovnih arheoloških nalazišta kontinentalnog dijela Republike Hrvatske čiji se nazivi toponima češće pojavljuju (ponavljaju): Crkvviše, Crkvište, Grad, Gradac, Gradina, Zidine, toponimi s pridjevom Turski te oni s više imena. Ta imena toponima (lokaliteta) svrstana su u nekoliko grupa s obzirom na imenske osnove i inačice. Njihovo izražajno svojstvo najčešće upućuje na starost naseobinske strukture nekog kraja i u odnosu na takovu indikativnu funkciju tih naziva toponima, promatrano je da li njihove grupe imaju neke zajedničke karakteristike. Analize se temelje prije svega na načinima istraživanja (evidentiranja), zaposjedanju nalazišta osim u srednjem vijeku i u nekom drugom vremenskom razdoblju, smještaju s obzirom na nadmorsku visinu te na vrsti nalaza i nalazišta. Rezultati pokazuju da obrađivane grupe toponima, osim što se češće pojavljuju (ponavljaju) na prostoru sjeverne Hrvatske, imaju i druge gore navedene zajedničke elemente.

Ovaj tekst prerađeni je i dopunjeni dio iz magistarskog rada *SREDNJOVJEKOVNA NALAZIŠTA SJEVERNE HRVATSKE, Stanje istraživanja i statistika srednjovjekovnih lokaliteta kontinentalnog dijela Republike Hrvatske do 1991. g.* Cilj rada bio je analiziranje stanja arheoloških istraživanja srednjovjekovnih lokaliteta u kontinentalnom dijelu Republike Hrvatske, koji obuhvaća regije 15–26 (Karta 1)¹. Kao i inače pri potpunijem analiziranju tokova određenog vremena, kulture i drugih pojavnosti, tako i u odnosu na srednjovjekovno razdoblje velik doprinos pruža korpus nalaza i nalazišta izraden na temelju dugogodišnjih terenskih istraživanja, dokumentiranja te objavljivanja u literaturi do 1991. godine. U navedenom radu evidentirana su 822 srednjovjekovna nalaza i nalazišta širokog vremenskog razdoblja – od prijelaza 4. na 5. st., odnosno od vremena kada su Huni arheološki registrirani na području Istočne Slavonije i Baranje (Šišić 1925: 157–158; Vinski 1957, 41), pa do vremena prijelaza s 15. u 16. st., – koja sačinjavaju registar magistarskog rada (SEKELJ 1992; II dio). Unutar njega uočeno je da na području kontinentalnog dijela Republike Hrvatske postoji nekoliko grupa imena arheoloških nalazišta koja se češće pojavljuju (ponavljaju). Takvih lokaliteta ima 115 (Popis srednjovje-

kovnih lokaliteta s toponimima koji se ponavljaju, Karta 2)², a čine 14,1% od ukupnog broja istraženih i evidentiranih srednjovjekovnih nalaza i nalazišta na tom prostoru (SEKELJ 1992: I dio, 151, Tab. 24a). Izražajno svojstvo tih imena ukazuje najčešće na starost naseobinske strukture nekog kraja, funkcionalnost ili pokrajinske značajke, a očituje se u mnogim imenskim inačicama koje izvire iz iste imenske osnove. To su najčešće konkretne imenice čiji je leksički sadržaj jasan, "opredmećen". Nastanak imena uvjetovan je potrebom da se lokalitet imenuje, identificira i razluči od drugih lokaliteta, stoga navedeni toponimi ne ističu tipičnost nekog kraja nego upravo njegovu posebnost i izuzetnost (TRUHLAR 1975: 106; TRUHLAR 1979: 498). Razlikovni element u imenima jest bitno obilježje u sadržaju imena i glavni razlog nadijevanju imena. Ovdje navedeni toponimi po svom jezičnom izrazu najčešće su slavenskog i praslavenskog podrijetla, a najrašireniji među njima, sa 63,3% (Tab. 1), jest izraz *grad, gradina, gradište, gradišće* (Grupa B, Popis ...), kojemu je osnova općeslavenska riječ *Grad*, praslavenska *Gord*, staroslavenska *Grad* (Vinski 1949: 223). Ostale grupe naziva označuju čovjekovu djelatnost odnosno odražavaju sociološke, gospodarske i vjerske prilike prošlih

1 Vidi popis regija i općina na kraju teksta. Podloga za razgraničenje regija preuzeta je iz službenog katastarskog plana Republičkog zavoda za statistiku Republike Hrvatske, gdje su regije i općine unutar njih grupirane po administrativnom kriteriju.

2 Detaljan opis svakog nalaza i nalazišta s opsežnom literaturom iz koje su izvedeni ovdje obrađivani lokaliteti (toponimi koji se ponavljaju) nalazi se u *Popisu srednjovjekovnih lokaliteta kontinentalnog dijela Republike Hrvatske* (SEKELJ 1992, II dio).

Karta 1. Prikaz regionalnih cjelina i općina kontinentalnog dijela Republike Hrvatske.

Map 1. The regional units and districts of the continental section of Republic of Croatia

vremena na tom području. Tako Grupu A čine toponimi *Cirkvišće*, *Crkvište* (Grupa A) s 4,3% udjela, a proizlaze iz imenice crkva, tog općeg štokavskog književnog i crkvenog termina. To je sveslavenska riječ, ali nije praslavenska, jer kršćanstvo ne ide u praslavensko doba pa tako ni slavenska crkvena terminologija (SKOK 1971: 275). Treću grupu (Grupa C) čine toponimi *Selišće*, *Selište*, s 13,9% udjela. Ovi toponimi proizlaze iz imenice *selo*, također sveslavenske i praslavenske riječi, koja potječe od indoeuropskog korijena SEL-. Sa sufiksom *-ište*, ili *-išće* dodanim imenskoj osnovi često se javlja kao toponim sa značenjem mjesta "gdje je bilo nekada selo", "kakvo starinsko zdanje" ili "gdje čega ima ili je što bilo" (SKOK 1973: 218–219). *Zidina*, *Zidinac*, *Zidine* čine četvrtu grupu (Grupa D), s 8,7% udjela. Osnova je ovom toponimu praslavenski korijen ZID, na koji je dodan sufiks *-ina*. Dodan imenici, ovaj nastavak izražava ili augmentativnost (veliki zid) ili razoreno mjesto (ruševina), odnosno upozorava "da je što bilo na tamošnjem mjestu" (SKOK 1973: 653–654). Sufiks *-ac* dolazi na imeničke i pridjevske osnove. Dodan imeničkim osnovama (*Zidinac*) može izražavati deminutivnost (mali zid). Nazivi s ovim sufiksom često se odnose i na objekte koji su u prostornom odnosu s objektima označenim nazivima od iste osnove, npr. *Grad – Gradac*, sa značenjem utvrde na uzvišenju ili nastambe. Nazivi s pridjevom *Turski* čine Grupu E, s 5,2% udjela pri čemu pridjev određuje pripadnost nečemu, označava mjesto na kojemu se nalaze starije ili mjesto koje se nekad upotrebljavalo. Lokaliteti s dva ili više toponima npr. *Gradišće na Selišću* svrstani su u posljednju grupu (Grupa F), s 3,5% od ukupnog broja toponima koji se ponavljaju na području kontinentalnog dijela Republike Hrvatske. Kako se općenito navedeni toponimi vežu uz krajeve koji su bili u uporabi tijekom više arheoloških razdoblja, te najčešće imaju indikativnu vrijednost (TRUIČAR 1979: 498, 503), promatrano je da li njihove grupe imaju neke zajedničke karakteristike. Da bi se dobio odgovor na to pitanje pristupilo se određenoj

sistematizaciji, čiji su rezultati pružili odgovor o stanju istraživanja tih lokaliteta.³ Promatrani su s nekoliko aspekata, te se analize temelje prije svega na:

1. načinima kako su ti lokaliteti istraženi odnosno evidentirani i u kojem omjeru,
2. pitanju imaju li osim srednjovjekovnih nalaza i arheoloških ostataka iz nekog drugog vremena (prehistorije, antike ili oba razdoblja),
3. pitanju kako su lokaliteti smješteni s obzirom na nadmorsku visinu, te
4. da li imaju slične ili iste vrste nalaza pri svrstavanju po određenim grupama ili skupinama.

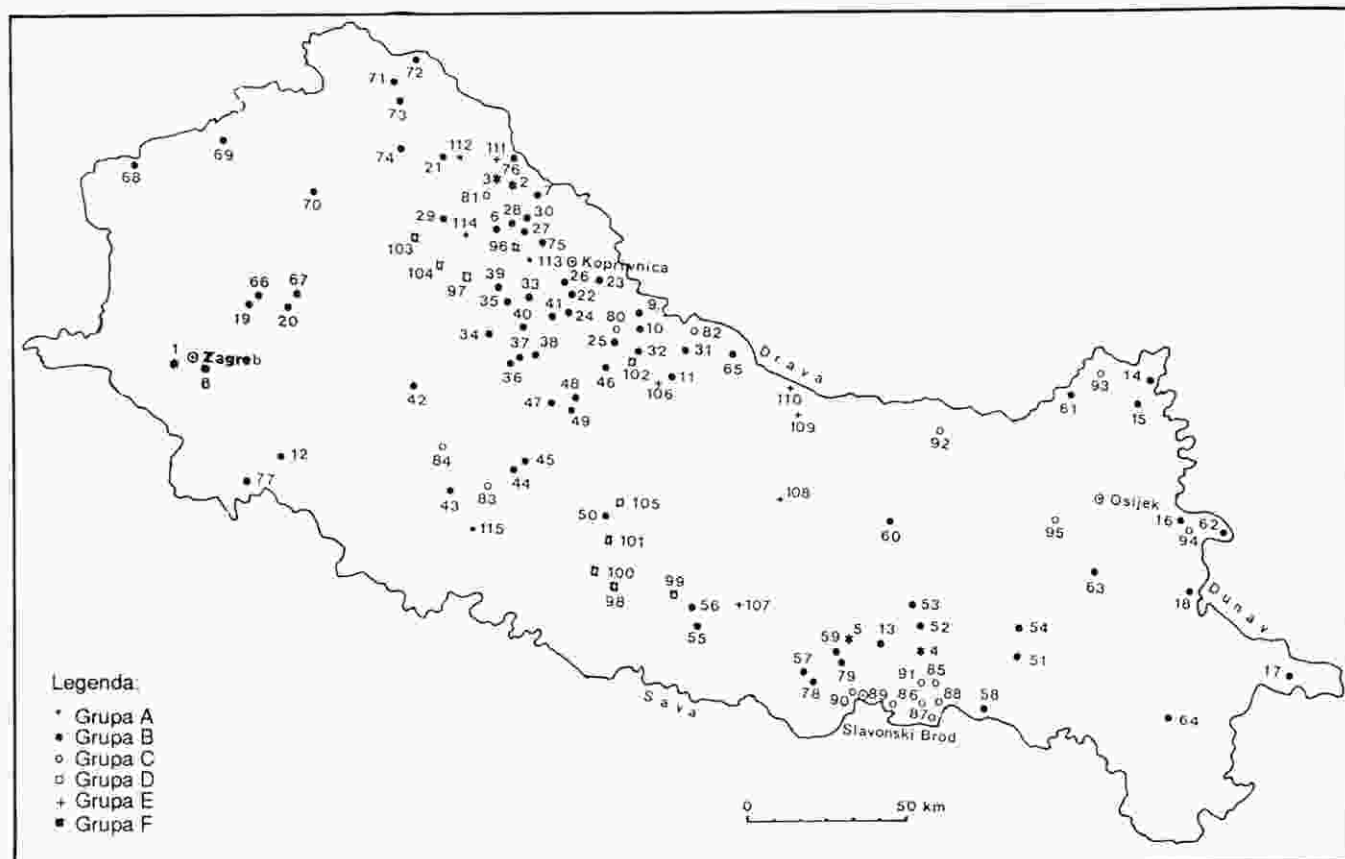
Sustavno svrstavanje po grupama primijenjeno je da bi se postiglo razumijevanje nekog skupa elemenata u odnosu na drugi, odnosno razumijevanje njihova mjesta u okviru promatranih cjelina, a u svrhu motrenja na zajednička obilježja grupa arheoloških toponima koji se ponavljaju. Nema apsolutnih pravila po kojima se mogu definirati odnosno specificirati elementi koji čine cjelinu, grupu odnosno skupinu. Da bi se analiza mogla provesti potrebno je povući neke granice, a indikacija za njihovo definiranje može biti raspoloživost podacima. Određena sistematizacija predstavlja samo pojmovne okvire za provedena istraživanja svake grupe, i ne mora biti konačno definirana.

S obzirom na način istraživanja i evidentiranja lokaliteta, oni su svrstani u određene grupe prema kvaliteti i kvantiteti informacija koju ta istraživanja pružaju.⁴ Na taj način dobiveno je šest grupa od kojih su Grupa II i

3 Korišteno je računalo pri izradi tablica i dijagrama po uzoru na LOCK and WILCOX 1987, (tablice 48–50, dijagrami 25–33).

4 U hrvatskoj arheološkoj literaturi postoji vrlo malo znanstvenih radova (pristupa) koji bi ukazivali na probleme tehnika, odnosno načina istraživanja (iskopavanja) i dokumentiranja. U slovenskoj arheološkoj literaturi u novije vrijeme tome se poklanja više pozornosti pa je tako *Arheo* 12/1991 posvećen tehnikama i načinima istraživanja, osobito primjeni stratigrafskog iskopavanja.

Karta 2. Prkaz toponima koji se češće pojavljuju (ponavljaju) kod srednjovjekovnih arheoloških nalazišta sjeverne Hrvatske.

Map 2. *Toponyms which appear commonly (repeatedly) at mediaeval archaeological sites in northern Croatia.*

Grupa IV podijeljene u dvije, a Grupa III u četiri podgrupe. U prvu Grupu (grupa I) uvršteni su oni lokaliteti, na kojima još uvijek postoje čitavi objekti ili površinski vidljivi ostaci objekata *in situ*, koji do danas nisu istraživani nego samo evidentirani. Druga grupa (Grupa II) podijeljena je u dva dijela. Prvi obuhvaća lokalitete na kojima su evidentirani površinski nalazi (Grupa IIa), a drugi čine oni sa slučajnim nalazima (Grupa IIb). Ova grupa arheoloških istraživanja pruža najmanje informacija o nekom lokalitetu, i trebala bi poslužiti kao uvod u neke veće arheološke zahvate kao što su zaštitna ili sustavna arheološka istraživanja, što kod nas najčešće ovisi o financijskim mogućnostima. Ukoliko je neki nalaz ili nalazište pronađeno slučajno i naknadno sondirano (Grupa IIIa), pokusno istraženo (Grupa IIIb) ili rekognoscirano (Grupa IIIc), uvršteno je u treću grupu (Grupa III), uzimajući kao kriterij grupiranja onaj način istraživanja koji pruža najviše informacija o nekom lokalitetu. Sondirani, pokusno (probno) istraženi, rekognoscirani ili reambulirani⁵ (Grupa IIId) lokaliteti daju približno jednake spoz-

naje te kao takvi sačinjavaju treću grupu. Daleko najviše spoznaja pružaju lokaliteti koji su sustavno (sistematski) istraživani (Grupa V), te oni na kojima su izvršeni zaštitni (Grupa IVa) i konzervatorski radovi (Grupa IVb). Takva istraživanja podrazumijevaju planske akcije na pojedinim nalazištima, pri čemu se svaki novi element spoznaje promatra u funkciji cjeline. Sustavno obrađeno nalazište raznovrsnoću podataka koje pruža omogućuje datiranje, etničko i socijalno određenje, odnosno uspostavu ili reviziju tipologija pojedinih nalaza i nalazišta. Rezultat promatranja načina istraživanja ukupnog broja lokaliteta (822) evidentiranih na području sjeverne Hrvatske i toponima koji se ponavljaju po grupama u osnovi je jednak (SEKELJ 1992: 24, 25). Kod toponima koji se ponavljaju istraženo je na način Grupe II 20,9% lokaliteta (Tab. 1, sl. 1). Ovako (istraženi) evidentirani nalazi uglavnom su sporadični, i metoda *per analogiam* s predmetima iz sustavno istraženih nalazišta omogućuje njihovo vremensko ili tipološko opredjeljenje te ih stavlja u određeni kontekst i daje im vrijednost. Daleko najbrojniji je način istraživanja grupe III s 64,3% (Tab. 1). Preko načina istraživanja svrstanih u ovu grupu dobiva se više informacija nego u prve dvije grupe (Grupa I s 9,6% i Grupa II s 20,9%), i s te strane mogli bismo biti zadovoljni velikim brojem na ovaj način istraženih lokaliteta, ali to dakako nisu oni načini istraživanja kojima bismo u našoj arheo-

⁵ Rekognosciranje kao način istraživanja uvršteno je u treću grupu, jer podrazumijeva izvidanje terena na temelju nekih poznatih činjenica bilo iz izvora, literature ili rjeđe samih nalaza (predmeta), kojima treba potvrditi točnost i ispravnost, pri čemu se najčešće otvaraju i manje sonde. Velika raznolikost u nazivima za isti tip iskopavanja ili jednaku količinu informacija koja se dobiva raznim načinima istraživanja mogla bi se izbjeći izradom arheološkog terminološkog rječnika.

Popis srednjovjekovnih lokaliteta s toponimima koji se ponavljaju

List of mediaeval sites with repetitively occurring toponyms

Grupa	Broj	Toponim	Lokalitet	Regija i općina	Grupa istraživanja	Kontinuitet P (*) A (*)		Kota (m)	Naselje	Groblje	Ostalo	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
A	1	Cirkvišće	Stenjevec	15a	I			125				
	2	Cirkvišće	Torčec	19b	III c			129		GA	OB/1	
	3	Cirkvišće	Đelekovec	19 b	III c		*	134			OD/3	
	4	Crkvište	Klokočevik	23 d	II a			125			OD/3	
	5	Crkvište	Zdenci	23 d	II a			260			OD/3	
B	6	Grad	Bakovčica	19 b	III c			250	NA/3			
	7	Grad	Sigetec	19 b	III c			125	NA/2			
	8	Gradac	Zagreb	15 a	II b			144	NA/3			
	9	Gradac	Stari Gradac	19 a	III c		*	108	NA/3			
	10	Kranjčev br.	Stari Gradac	19 a	II b			116		GA/1		
	11	Gradac	Stari Grad	19 c	II b			115	NA/2	GA/1		
	12	Gradac	Lekenik	21 d	II b			208	NA/3			
	13	Gradac	Kindrovo	23 d	II a			180				OD/3
	14	Gradac	Batina skela	25 a	V		*	*	90			OD/2
	15	Gradac	Zmajevac	25 a	III c			*	90		GA/2	
	16	Gradac	Dalj	25 b	II a				85	NA/1		
	17	Gradac	Bapska	26 b	III c		*		150			OB/1
	18	Gradac	Borovo	26 b	III c		*	*	87	NA	GA/1	
	19	Gradec	Planina Gornja	15 e	III c				411	NA/3		
	20	Gradina	Paukovec	15 h	III c				160	NA/3		
	21	Gradina	Petar Ludbreški	18 b	III c		*		150			OD/3
	22	Gradina	Budrovec	19 a	III c				234	NA/2		OB/1
	23	Gradina, Stac.	Kalinovac	19 a	III c				124		GA/1	
	24	Gradina	Sirova Katalena	19 a	III c				154	NA/3		
	25	Gradina Trešnje	Velika Črešnjevica	19 a	III c				260	NA/3		OD/3
	26	Gradina	Čepelovac	19 a	II b				264	NA/3		
	27	Gradina	Borovljani	19 b	III c				250			OB/1
	28	Gradina	Glogovac	19 b	III e				250	NA/1		
	29	Gradina	Veliki Pogonac	19 b	III e				200	NA/3		
	30	Gradina	Vlaislav	19 b	III c				162	NA/1		
	31	Gradina	Gradina Duljine	19 c	II b		*		122	NA/1		OD/3
	32	Gradina	Špišić Bukovica	19 c	III c				200	NA/3		
	33	Gradina	Dominkovica	20 a	III c				180	NA/2		
	34	Gradina	Gudovac	20 a	III c				121	NA/2		OD/3
	35	Gradina	Kupinovac	20 a	III c				208	NA/2		
	36	Gradina Svečeva	Medurača	20 a	III c				118	NA/2		
	37	Gradina	Nevinac	20 a	III e				124	NA/2		
	38	Gradina	Patkovac	20 a	III e				120	NA/2		
	39	Gradina Podrum.	Severin	20 a	III c				110	NA/2		
	40	Gradina	Stare Plavnica	20 a	III c				134	NA/2		
	41	Gradina	Šandrovac	20 a	III c				254	NA/2		
	42	Gradina Stara	Čazma	20 b	V		*		145	NA/3		OA/1
	43	Gradina Šanac	Mikleuška	21 b	III b				280	NA/3		
	44	Gradina	Garešnica	22 b	I				130	NA/1		
	45	Gradina	Tomašica	22 b	III b				110	NA/2		
	46	Gradina	Brzaja	22 c	II b				160	NA/1		
	47	Gradina	Donja Kovačica	22 c	III c				131	NA/2		
	48	Gradina	Veliki Grđevac	22 c	III e		*		140			OD/3
	49	Gradina Velika	Veliki Grđevac	22 c	III c				140	NA/2		
	50	Gradina	Budnješina	22 d	II b		*	*	374			OD/3
	51	Gradina	Budrovec	23 a	II a		*		90	N		
	52	Gradina	Lévanjska Varoš	23 a	III c				130	NA/2		
	53	Gradina	Paučje	23 a	I				200	NA/2		
	54	Gradina	Viškovci	23 a	II a		*		102	NA/1		
	55	Gradina	Adamovci	23 b	III c				200	NA/1		
	56	Gradina	Baćin dol	23 b	III c				200	NA/1		
	57	Gradina	Lovčić	23 d	II a		*		200			OD/3
	58	Gradina	Novigrad	23 d	IV a		*		85	N		OD/3
	59	Gradina	Čelikovci	23 d	I				324	NA/3		
	60	Gradina	Martin	24 b	III c				140	N	GA	
	61	Gradina	Ĺug	25 a	III c			*	*	90	N	
	62	Gradina	Erdut	25 b	V		*	*	158	NA/3		OC/1
	63	Gradina	Šodojovci	25 b	I				90	NA/1		
	64	Gradina	Otok-Privlaka	26 a	III b		*		80		GA	
	65	Ivanja	Gradinska Brez.	19 c	II b				100	NA/3		OD/3
	66	Gradišće	Blaguša	15 e	III c				200	NA/3		
	67	Gradišće	Donja Zelina	15 h	III c		*		160	NA/4		
	68	Gradišće	Klenovec Humski	16 c	III b				381	NA/3		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	69	Gradišće	Kamenica Ivanečka	17 a	III c			250	NA/3		
	70	Gradišće	Podrute	17 b	III c			400	NA/3		
	71	Gradišće	Belica	18 a	III c			150	NA/2		
	72	Gradišće Moč.II	Dvorišće	18 a	III b			146	NA/2		
	73	Gradišće	Nedelišće	18 a	III b			167	NA/2		OB/1
	74	Gradišće	Martijanec	18 b	III c			164	NA/2		
	75	Gradišće	Virje	19 a	III c		*	135	NA/3		
	76	Gradišće	Legrad	19 b	III c		*	130	NA/2		OD/3
	77	Gradišće	Polanjek	21 d	II b		*	200	N		
	78	Gradišće Mrsunj.	Brodski Stupnik	23 d	IV a			100	NA/2		
	79	Gradišće	Završje	23 d	I	*	*	160	NA/3		OD/3
C	80	Selišće Kopač.	Otrovanec	19 a	III c		*	125		GA/1	
	81	Selišće	Koprivnički Ivanec	19 b	III c			136	NA/2		OD/3
	82	Selišće	Terezino Polje	19 c	II b			107			OD/3
	83	Kutinec	Selišće Srpsko	21 b	III b			250	NA/3		
	84	Jelen Grad	Selišće Katoličko	21 b	I			300	NA/3		
	85	Selišće u Sat.	Bicko selo	23 d	III c			80			OD/3
	86	Selišće Kanal	Donja Bebrina	23 b	III c		*	85			OD/3
	87	Selišće Malo	Donja Bebrina	23 d	II a	*	*	85			OD/3
	88	Selišće na Dur.	Donja Bebrina	23 d	II a	*	*	85			OB/3
	89	Selišće Dab.	Gornja Bebrina	23 d	II a	*	*	90			OD/3
	90	Selišće, ob. Mrs.	Slavonski Brod	23 d	II a			89			OD/3
	91	Selišće	Trmjanski Kutí	23 d	II a	*	*	85			OD/3
	92	Selišće Staro	Rakitovica	24 a	III c		*	95	NA/2	GA/1	
	93	Selišće	Duboševica	25 a	III c	*	*	87	N	GA	OD/3
	94	Selišće	Aljmaš	25 b	III d			200	N		
	95	Selišće	Čepin	25 b	III c	*	*	90	N		
D	96	Zidina	Ivanac Ludbreški	19 b	III c			240		GA/1	OB/1
	97	Zidina	Domanjkuš	20 a	III c			152	NA/2		
	98	Zidina	Bobare	23 b	III c			300	N		
	99	Zidina–Kula	Podvrško	23 b	III c			400	NA/3	Ga	
	100	Zidina ili Rav.	Mali Zdenci	22 c	III c	*	*	130	NA/2		
	101	Zidinac	Matkovac	22 d	III c	*	*	200		GA/2	OD/3
	102	Zidine	Špišić Bukovica	19 c	I			140	NA/3		
	103	Zidine, Groblje	Ivanac Vojakovački	20 c	III c			220			OD/4
	104	Zidine	Kloštar Vojakovački	20 c	III c			120			OB/2
	105	Zidine	Bijela	22 a	III c			240			OD/3
E	106	Turski Grad	Goło Brdo	19 c	I			200	NA/1		
	107	Turski Grad	Dołac Slavonski	23 c	I		*	180	NA/3		OD/2
	108	Turski Grad Kl.	Slatinski Drenovac	24 c	I			201	NA/3		
	109	Turski Grad Sum.	Medinci	24 d	III c			109	NA/2		
	110	Turski Grad	Sopje	24 d	III c			105	NA/2		
	111	Tursko groblje	Đelekovec	19 b	II b	*	*	130			OD/1
F	112	Gradišće, Gradišće na Selišću	Petar Ludbreški	18 b	III b			150	NA/2		
	113	Zidanica, Gradišće	Miholjanec	19 a	III c			169	NA/3		
	114	Gradić, Gradišće									
	115	Gradišće	Torčec	19 b	III c			128	NA/2		
		Gradina (Turski sto)	Kutina	21 b	III c			100	NA/2		

UKUPNO 115 LOKALITETA

Tab. 1 Prikaz načina istraživanja i toponima koji se ponavljaju po grupama s udjelom

Table 1. The method of research and common toponyms according to group with frequency of occurrence.

Načini istraživanja po grupama	Toponimi koji se ponavljaju po grupama i udjelu																Ukupno po grupama istraž.	Udjel %		
	A	[%]*	[%]**	B	[%]*	[%]**	C	[%]*	[%]**	D	[%]*	[%]**	E	[%]*	[%]**	F			[%]*	[%]**
GRUPA I	1	9.1	20.0	5	45.5	6.8	1	9.1	6.3	1	9.1	10.0	3	27.3	50.0	0			11	9.6
GRUPA II	2	8.3	40.0	15	62.5	20.3	6	25.0	37.5	0			1	4.2	16.7	0			24	20.9
GRUPA III	2	2.7	40.0	18	64.9	64.9	9	12.2	56.3	9	12.2	90.0	2	2.7	33.3	4	5.4	100.0	74	64.3
GRUPA IV	0			2	100.0	2.7	0			0			0			0			2	1.7
GRUPA V	0			4	100.0	5.4	0			0			0			0			4	3.5
UKUPNO	5			74			16			10			6			4			115	100.0
Ud. po gr. top.	4.3			64.3			13.9			8.7			5.2			3.5				

* Udjel od ukupnog broja lokaliteta po grupama načina istraživanja.

** Udjel od ukupnog broja toponima koji se ponavljaju po grupama.

Tab. 3. Prikaz broja toponima koji se ponavljaju po grupama na raznim kotnim visinama s udjelom.

Kote [n]	Toponimi koji se ponavljaju po granama i udjel														UKUPNO po kotama	Udjel (%)				
	A	[%]*	[%]**	B	[%]*	[%]**	C	[%]*	[%]**	D	[%]*	[%]**	E	[%]*			[%]**	F	[%]*	[%]**
0 - 100	0			11	50.0	14.3	10	45.6	62.5	0			0			1	4.5	25.0	22	19.1
101 - 150	4	9.3	80.0	28	65.1	37.8	3	7.0	18.8	3	7.0	30.0	3	7.0	50.0	2	4.7	50.0	43	37.4
151 - 200	0			18	76.0	26.7	1	4.0	6.3	2	8.0	20.0	2	8.0	33.3	1	4.0	25.0	25	21.7
201 - 250	0			7	53.9	9.5	2	15.4	12.5	3	23.1	30.0	1	7.7	16.7	0			13	11.3
251 - 300	1	16.7	20.0	4	66.7	5.4	0			1	16.7	10.0	0			0			6	5.2
301 i više	0			5	83.3	6.8	0			1	16.7	10.0	0			0			6	5.2
UKUPNO	5			74			16			10			6			4			115	99.9

* Udjel od ukupnog broja lokaliteta po cjelinama kotnih visina.

** Udjel od ukupnog broja toponima koji se ponavljaju po grupama.

menskom razdoblju, uočava se vrlo velik udio prethistorije na toponimima Grupe B (47,6%), Grupe C (77,8%) i Grupe D (50,0%), te njezin nedostatak u ostalim grupama (Grupa A, E i F), gledajući od ukupnog broja svake grupe toponima (Tab. 2, Sl. 2). Važno je naglasiti da je Grupa B zastupljena u svim razdobljima s najvišim udjelom, a osobito u prethistoriji s 55,6%, te Grupa C, također u prethistoriji s 38,9%, gledajući od ukupnog broja lokaliteta na kojima je evidentiran život i u nekom drugom vremenskom razdoblju osim u srednjem vijeku. Rezultat udjela takvih lokaliteta u pojedinim razdobljima za sve grupe toponima koji se ponavljaju, pokazuje najveći udio lokaliteta s kontinuitetom iz prethistorije s 51,4% (Tab. 2).

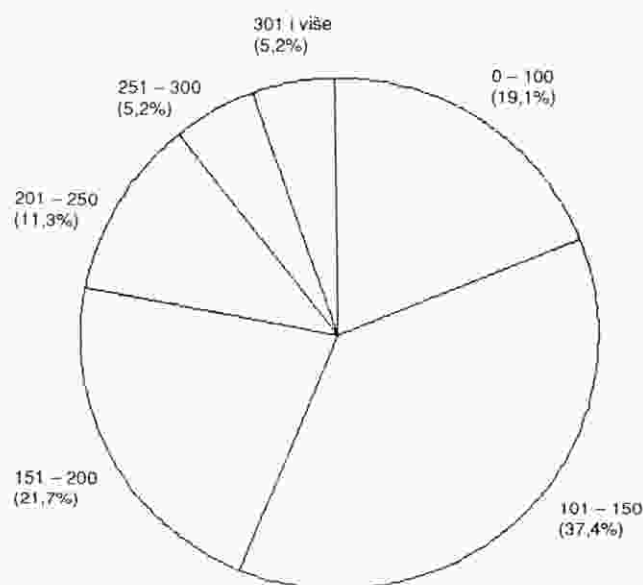
Slijedeće pitanje koje se postavlja u međusobnom odnosu, tj. u zajedničkim obilježjima grupa toponima, jest pitanje zakonitosti pojavljivanja s obzirom na kotne visine na kojima su lokaliteti smješteni. Visine kota grupirane su u šest cjelina, s razlikom od 50 m, računajući i prvu

Fig. 3. The frequency of common toponyms at various height units.

obilježenu od 0 do 100 m, s tim da se ni jedan lokalitet ne nalazi niže od 80 m nadmorske visine. U posljednju cjelinu uvršteni su svi lokaliteti iznad 301 m, bez daljnjeg raščlanjivanja kotnih visina po istom kriteriju, zbog male količine lokaliteta koji bi se našli u pretpostavljenim cjelinama, a ne bi bitnije utjecali na rezultat. Udio grupe toponima po cjelinama kotnih visina pokazuje da ih je najviše smješteno na 101–150 m, s 37,4%, na 151–200 m, s 21,7%, te na 0–100 m, s 19,1%, od ukupnog broja po cjelinama kotnih visina (Tab. 3, Sl. 3). Grupa B jedina je zastupljena u svim cjelinama kotnih visina, s najvećim udjelom od 37,8% na 101–150 m i 25,7% na 151–200 m (Tab. 3). Posebno bi trebalo naglasiti udjel od 62,5% Grupe C na 0–100 m od ukupnog broja lokaliteta po grupama toponima (Tab. 3), za razliku od svih ostalih, koji su najčešće smješteni na 101–150 m. Dakle, toponime s imenskom osnovom *grad* – možemo očekivati najčešće na 101–200 m, s imenskom osnovom *seliš* – na 0–100 m, a sve ostale 101–150 m.

Osim na ovaj način promatranih odnosa, lokalitete koji su zaposjednuti u više vremenskih razdoblja (P, A, P i A) pokušalo se svrstati i po određenim cjelinama kotnih visina, te vidjeti stoje li u kakvu međusobnom odnosu. Rezultati pokazuju da su lokaliteti koji su zaposjednuti u više vremenskih razdoblja najčešće smješteni do 200 m, s 97,1% (40,0% + 37,1% + 20,0%), ni jedan nije smješten na 201–300 m, a samo je jedan (2,9%) na 301 i više m (Tab. 4, Sl. 4). Oni koji imaju ostatke osim iz srednjeg vijeka još i iz prethistorije smješteni su s 50,0% na 0–100 m (Sl. 4a) te P i A sa 42,9% na 0–100 m (Sl. 4c). Lokaliteti s ostacima osim onih srednjovjekovnih još i iz antike smještenih su s 50,0% na 101–150 m (Sl. 4b).

Također se postavlja pitanje postoje li neke zakonitosti i veze s obzirom na vrste nalaza i nalazišta pronađenih na lokalitetima s imenima toponima koji se ponavljaju. Zbog raznolikosti nalaza i nalazišta koji se pojavljuju bilo ih je potrebno označiti određenim oznakama⁶ te svrstati u sku-

Sl. 3. Učestalost toponima koji se ponavljaju na raznim cjelinama kotnih visina.

Table 3. The number of common toponyms by group on various elevations with frequency of occurrence.

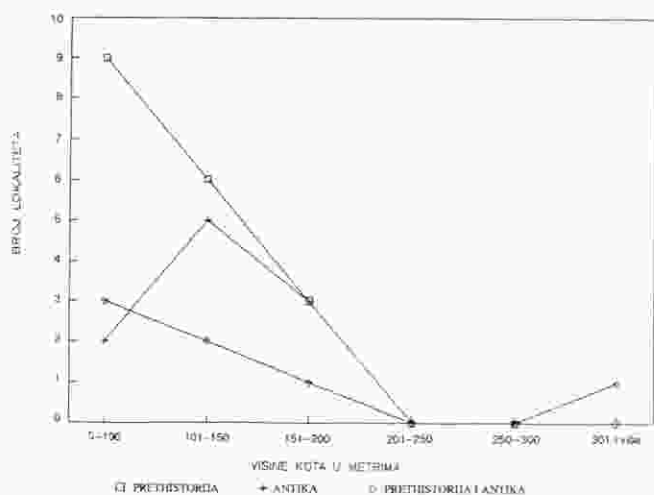
6 Oznake vrste nalaza i nalazišta koji se pojavljuju kod toponima koji se ponavljaju obuhvaćaju tri velike cjeline oznaka (groblja, naselja i ostalo) unutar kojih je detaljnija podjela. Vidi popis na kraju teksta.

Tab. 4. Prikaz broja lokaliteta koji su zaposjednuti u više razdoblja na raznim kotnim visinama s udjelom.

Tab. 4. Number of sites occupied in various periods on various elevations with frequencies.

Kote [n]	Broj lokaliteta s kontinuitetom i udjel									UKUPNO po cjelinama kota.	Udjel [%]
	P	[%]*	[%]**	A	[%]*	[%]**	PiA	[%]*	[%]**		
0-100	9	50.0	64.3	2	20.0	14.3	3	42.9	21.4	14	40.0
101-150	6	33.3	46.2	5	50.0	38.5	2	28.6	15.4	13	37.1
151-200	3	16.7	42.9	3	30.0	42.9	1	14.3	14.3	7	20.0
201-250	0			0			0			0	0
251-300	0			0			0			0	0
301 i više	0			0			1	14.3	100.0	1	2.9
UKUPNO	18			10			7			35	100.0
Ud. kont.	51.4			28.6			20.0				

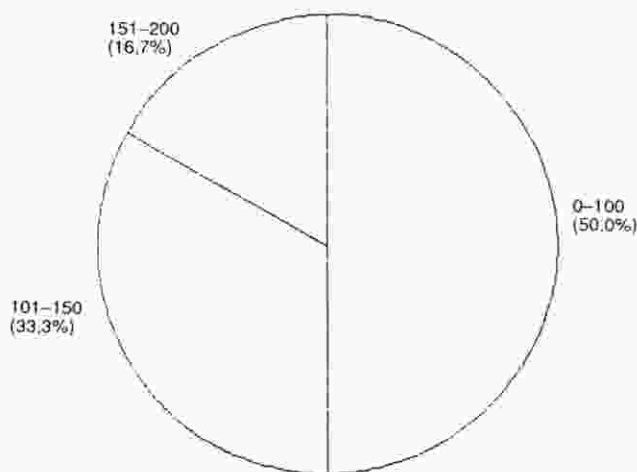
* Udjel od ukupnog broja lokaliteta po pojedinim vremenskim razdobljima.
 ** Udjel od ukupnog broja lokaliteta po cjelinama kotnih visina.

Sl. 4. Prikaz odnosa broja srednjovjekovnih lokaliteta zaposjednutih i u drugim vremenskim razdobljima (P, A, P i A) po cjelinama kotnih visina

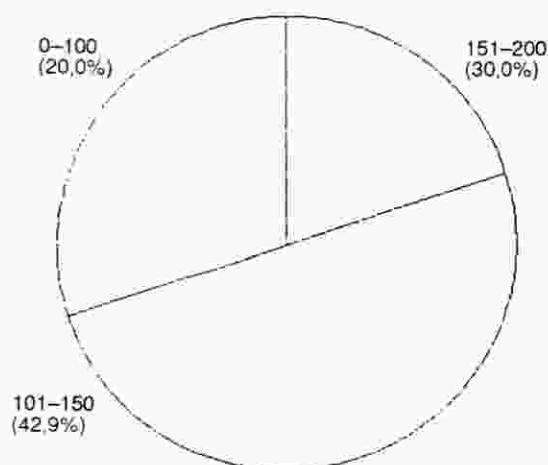
Fig. 4. Table of the relationship of the number of mediaeval sites occupied in other chronological periods (P, C, P and C) according to the elevation units.

pine. Svaku skupinu čine istovjetne vrste nalaza i nalazišta, pri čemu su u Skupinu 1 uvrštena naselja od onih s općenitom oznakom (N, NA) do precizno označenog tipa naselja poput npr. gradina (NA/1), gradišta (NA/2), nadzemnog naselja okruženog bedemom ili jarkom (NA/3) i zbjega ili refugija okruženog bedemom i jarkom (NA/4). U ovu skupinu također spadaju ostaci arhitekture objekata ili manjih kompleksa (OA/1) te ostaci obrambenih objekata, npr. kule (OC/1). U Skupini 2 nalaze se groblja s neodređenom oznakom vrste (G), groblja na redove sa skeletnim ukopima (GA/1) i groblja sa skeletnim ukopima i ukopima konja (GA/2). Treću skupinu (Skupina 3) čine svi objekti sakralnog karaktera, tj. crkve (OB/1) i samostani (OB/2). U četvrto skupinu (Skupina 4) uvršteni su pojedinačni nalazi sitnog arheološkog materijala kao što su oruđa (OD/1), nakit (OD/2), keramika (OD/3) i opeka (OD/4)⁷. U Skupinu 5 uvršteni su lokaliteti koji su označeni kao groblja i naselja, odnosno na kojima se može pratiti i način života i način sahranjivanja, sa svim

Sl. 4a. Učestalost toponima koji se ponavljaju zaposjednutih u prehistoriji po cjelinama kotnih visina.

Fig. 4a. Frequency of common toponyms occupied in the prehistoric period in relation to elevation.

Sl. 4b. Učestalost toponima koji se ponavljaju zaposjednutih u antici po cjelinama kotnih visina.

Fig. 4b. Frequency of common toponyms occupied in the classical period in relation to elevation.

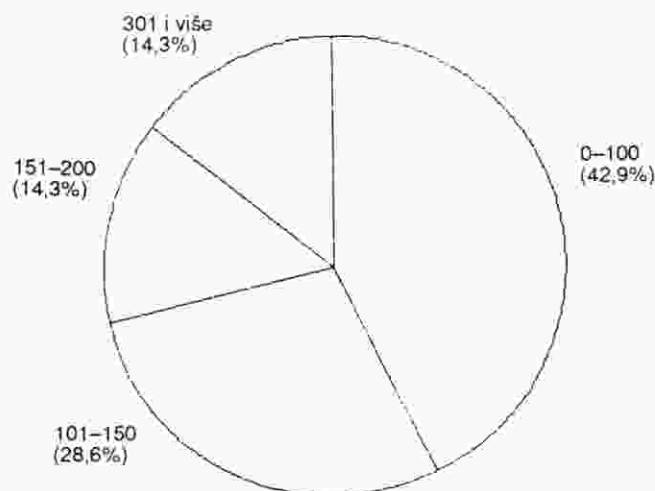

svojim elementima u cjelini. Šesta skupina (Skupina 6), osim dviju navedenih oznaka, ima još i sakralni objekt ili kompleks.

Ono što uočavamo promatrajući vrste nalaza i nalazišta po skupinama jest da je najzastupljenija Skupina 1 s 65,2% od ukupnog broja svih toponima (Tab. 5, Sl. 5). U dosadašnjoj literaturi toponimima *grad*, *gradina*, *gradište*... označavana su mjesta gdje je nekad bila neka utvrda, odnosno grad ili ruševina (VINSKI 1949: 223). Dobiveni rezultati udjela toponima koji se ponavljaju po skupinama to i potvrđuju sa 74,7% Skupine 1 u Grupi B, te gotovo zanemarivim udjelom u drugim grupama (Tab. 5). Položaj gradina izdignut iz močvarnog terena, osim za stanovanje, čini se da je stanovnicima u srednjem vijeku bio vrlo pogodan i za pokapanje mrtvih, budući da ih je štitio od poplava, koje su u to vrijeme bile redovita pojava (DIMITRIJEVIĆ 1957: 21). Potvrdu za to imamo u 57,1% udjela Skupine 2 također u Grupi B (Tab. 5). Skupina 4 zastupljena je s 38,1% udjela u Grupi C i 33,3% u Grupi B, a Skupina 3 sa 66,7% u Grupi B i 33,3% u Grupi D od ukupnog broja toponima koji se ponavljaju po skupinama, pri čemu naziv *Zidina*, *Zidinac* ... ukazuje na stano-vitu arhitekturu. *Crkvišća*, *Crkvišta* i *Selišća*, *Selišta* odgovaraju većinom nalazima i nalazištima Skupine 4 (60,0% i 50,0%) gledajući po grupama toponima (A i C). Od svih skupina nalaza i nalazišta kod promatranih toponima, najviše su zastupljena nalazišta naseobinskog karaktera (65,5%) i pojedinačnih nalaza s 18,3% (Tab. 5, Sl. 5).

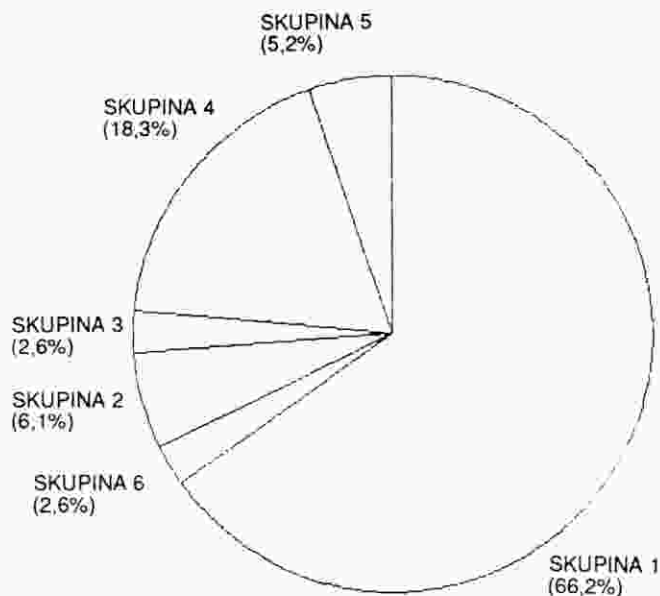
S obzirom na postojeći prijedlog prof. dr. Z. VINSKOG o uporabi naziva *gradina* za prehistorijska nalazišta u

7 Osim ovih oznaka postoje i kombinacije nekog pojedinačnog nalaza s jednim od neodređenih ili određenih tipova nalazišta. Navedeni slučaj najčešće se javlja kod lokaliteta koji su slučajno pronađeni (pojedinačni nalaz) i evidentirani, a naknadno su na njima izvršena neka veća istraživanja s rezultatima koji ih svrstavaju u određeni tip naselja, groblja i drugo, ili je metodom induktivnog zaključivanja na osnovi pojedinačnih nalaza označen tip nalazišta (npr. nalaz skeletnog ukopa = groblje).

Sl. 4c. Učestalost toponima koji se ponavljaju zaposjednutih u svim vremenskim razdobljima (P, A, P i A, S) po cjelinama kotnih visina.

Fig. 4c. Frequency of common toponyms occupied in all chronological periods (P, C, P and C, M) in relation to elevation.

Sl. 5. Učestalost vrste nalaza i nalazišta po skupinama za toponime koji se ponavljaju po grupama.

Fig. 5. Frequency of types of finds and sites by group for common toponyms by group.

stručnoj terminologiji (VINSKI 1949: 225), potrebno je skrenuti pozornost na okolnost da se kod 45 lokaliteta s toponimom *Gradina* naišlo na srednjovjekovne nalaze, od čega kod njih 14 i na prehistorijske. Kod 12 lokaliteta s toponimom *Gradišće* i kod 2 s toponimom *Gradište*, osim nalaza iz srednjeg vijeka naišlo se po jedanput za oba toponima i na prehistorijske nalaze. Popis ovih toponima po regijama i općinama pokazuje da su oni dio jezične ostavštine određenog područja, pri čemu je toponim *Gradina* zastupljen na čitavom teritoriju kontinentalnog dijela Republike Hrvatske (15–26 regija), toponimi s imenskom osnovom *grad*– i nastavkom *–išće* na području sjeverozapadnog dijela Republike Hrvatske (15–19 regija, s jednom iznimkom u 21. regiji) te s nastavkom *–ište* na području istočne i zapadne Slavonije (19–26 regije) (Karta 2). Ovi nastavci pokazuju isto pravilo također za imenske osnove *crkv*– i *seliš*–. Toponim *Gradac* za uzvisine ili brežuljke koji predstavljaju arheološke spomenike, osim što je tipičan za slavonsko-srijemsku topografsku nomenklaturu (VINSKI 1949: 235; VINSKI 1955: 232), u jednakoj se mjeri javlja i u sjeverozapadnim krajevima Republike Hrvatske. Također je zanimljivo da se toponimi s pridjevom *Turski* pojavljuju najzapadnije do 19 regije, a vrlo su česti u istočnim dijelovima Republike Hrvatske.

Premda je često smatraju nepotrebnom, punom brojeva, statistika može dati značajnih i zanimljivih rezultata. Rad na računaru također može potaknuti na intenzivnije bavljenje statistikom, jer brzo i efikasno sređuje podatke i izračunava brojeve i postotke te iscrtava grafikone.

Toponimi obrađivani u tekstu odraz su društvenog života, kulturnopovijesnih i gospodarskih zbivanja, a ujedno su jezični znakovi s pomoću kojih se označavaju i

Tab. 5. Prikaz vrste nalaza i nalazišta po skupinama te toponimima koji se ponavljaju po grupama s udjelom.

Table 5. Types of finds and sites by group with frequency of occurrence.

Vrsta nalaza i nalazišta po skupinama	Toponimi koji se ponavljaju po grupama i udjelu																		UKUPNO po skupinama	Udjel [%]
	A	[%]*	[%]**	B	[%]*	[%]**	C	[%]*	[%]**	D	[%]*	[%]**	E	[%]*	[%]**	F	[%]*	[%]**		
SKUPINA 1	1	1.3	20.0	56	74.7	75.7	5	6.7	31.6	4	5.3	40.0	5	6.7	83.3	4	5.3	100.0	75	65.2
SKUPINA 2	1	14.3	20.0	4	57.1	5.4	1	14.3	6.3	1	14.3	10.0	0			0			7	6.1
SKUPINA 3	0			2	66.7	2.7	0			1	33.3	10.0	0			0			3	2.6
SKUPINA 4	3	14.3	60.0	7	33.3	9.5	8	38.1	50.0	2	9.5	20.0	1	4.8	16.7	0			21	18.3
SKUPINA 5	0			3	50.0	4.1	2	33.3	12.5	1	16.7	10.0	0			0			6	5.2
SKUPINA 6	0			2	66.7	2.7	0			1	33.3	10.0	0			0			3	2.6
UKUPNO	5			74			16			10			6			4			115	100.0

* Udjel od ukupnog broja lokaliteta po skupinama nalaza i nalazišta.

** Udjel od ukupnog broja toponima koji se ponavljaju po grupama.

razlučuju lokaliteti. Mogu se svrstati na one nazive koji spominju stara zdanja i obitavališta – *Selišće...*, *Zidina...*, nazive u vezi sa zdanjima i lokalitetima obrambenog karaktera – *Gradac*, *Gradišće...*, onih sa sakralnim elementima – *Crkvište...*, te imenima koji izražavaju pripadnost nečemu – *Turski...*

Kao što se iz izloženog može primijetiti, svi dobiveni rezultati najbolje se očitavaju za toponime grupe B, koja je najbrojnija. Ostale grupe toponima koji se ponavljaju, zbog malog broja nalazišta, vrlo je teško smjestiti po promatranim grupama i skupinama te unutar ovih istaknuti njihove glavne karakteristike. Ipak u većini slučajeva sve grupe toponima koji se ponavljaju, zbog malog broja nalazišta, vrlo je teško smjestiti po promatranim grupama i skupinama te unutar ovih istaknuti njihove glavne karakteristike. Ipak u većini slučajeva sve grupe toponima koji se ponavljaju, bez obzira na mali broj lokaliteta, pokazuju približno istu sliku.

S obzirom na indikativnu (upozornu) vrijednost tih toponima, najveći broj ih je istražen na način Grupe III, a u minimalnom su omjeru sustavno istraženi i adekvatno dokumentirani. Izuzetak je Grupa E, koja je najčešće samo evidentirana (Grupa I).

Većina toponima koji se ponavljaju ne zaposjeda lokalitete koji su od ranije u porabi, a ako se uz srednjovjekovni nalazi i arheološki materijal iz nekog drugog vremena, onda je to češće prethistorija negoli antika (Grupa B, C i D).

Lokaliteti su smješteni na nešto višim terenima od 101 do 150 m (na 101–200 m Grupa B), osim onih s toponimima imenske osnove *Seliš-* koji se nalaze na nadmorskoj visini do 100 m.

Lokaliteti koji su zaposjednuti u nekoliko vremenskih razdoblja najčešće su smješteni do 200 m nadmorske visine. Na višim terenima nisu zastupljeni, osim jednog na 374 m, koji je zaposjednut u P, A i srednjem vijeku.

Općenito je pronađeno najviše lokaliteta naseobinskog karaktera te pojedinačnih nalaza sitnog arheološkog materijala, što je povezano s načinima istraživanja.

Navedeni rezultati pokazuju da obrađivani toponimi osim što se ponavljaju imaju i druge zajedničke karakteristike i to s obzirom na način istraživanja, zatim zaposjedanja lokaliteta i u nekom drugom razdoblju osim srednjeg vijeka, smještanja po određenim cjelinama kotnih visina te vrsti nalaza i nalazišta pronađenih na njima. Najbolje se očitavaju za najbrojniju Grupu B, ali i sve ostale grupe pokazuju slične ili približno iste rezultate.

POPIS REGIJA I OPĆINA

Regija 15 – ZAGREB

- a – Zagreb centar
- b – Donja Stubica
- c – Dugo Selo
- d – Samobor
- e – Sesvete
- f – Velika Gorica
- g – Zaprešić
- h – Zelina

Regija 16 – ZAGORJE I

- a – Klanjec
- b – Krapina
- c – Pregrada
- d – Zabok

Regija 17 – ZAGORJE II

- a – Ivanec
- b – Novi Marof
- c – Zlatar Bistrica

Regija 18 – MEDIMURSKO-VARAŽDINSKA REGIJA

- a – Čakovec
- b – Ludbreg
- c – Varaždin

Regija 19 – PODRAVINA

- a – Đurđevac
- b – Koprivnica
- c – Virovitica

Regija 20 – BJELOVAR

- a – Bjelovar
- b – Čazma
- c – Križevci
- d – Vrbovec

- Regija 21 – SISAK
 a – Ivanić Grad
 b – Kutina
 c – Novska
 d – Sisak
- Regija 22 – SLAVONIJA I
 a – Daruvar
 b – Garešnica
 c – Grubišno polje
 d – Pakrac
- Regija 23 – SLAVONIJA II
 a – Đakovo
 b – Nova Gradiška
 c – Požega
 d – Slavonski Brod
- Regija 24 – SLAVONIJA III
 a – Donji Miholjac
 b – Našice
 c – Orahovica
 d – Podravska Slatina
- Regija 25 – SLAVONIJA IV
 a – Beli Manastir
 b – Osijek
 c – Valpovo
- Regija 26 – SLAVONIJA V
 a – Vinkovci
 b – Vukovar
 c – Županja

LITERATURA

- DIMITRIJEVIĆ S., 1957, "Četiri groba iz novootkrivene slavenske nekropole u Otoku kod Vinkovaca s posebnim osvrtom na naušnice lunulasto-zvjezdolikog tipa", *Opusc. archaeol.* 2: 21–38
- HARRIS E. C., 1989, *Načela arheološke stratigrafije*, Ljubljana.
- LOCK G. i WILCOCK J., 1987, *Computer Archaeology*, Aylesbury.
- MATUŠIĆ R., 1982, "O nekim novim tendencijama arheologije u Italiji", *Dometi* 12: 107–114.
- SEKELI T., 1992, *Srednjovjekovna nalazišta sjeverne Hrvatske, Stanje istraživanja i statistika srednjovjekovnih lokaliteta kontinentalnog dijela Republike Hrvatske do 1991. godine, I i II dio, rukopis magistarskog rada*, Zagreb.
- SKOK P., 1971, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika I*, Zagreb.
- SKOK P., 1973, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika III*, Zagreb.
- ŠIŠIĆ F., 1925, *Povijest Hrvata u vrijeme narodnih vladara*, Zagreb.
- TRUHLAR F., 1975, "Krajevna imena *Gradišće, Gomila, Groblje, Žale*", u: *Arheološka najdišča Slovenije*: 106–112, SAZU, Inštitut za arheologijo, Ljubljana.
- TRUHLAR F., 1979, "Toponomastika v službi arheologije", *AVESXXX*: 498–506.
- VINSKI Z., 1949, "Prilog poznavanju gradišta s osvrtom na jedan nalaz u Podravini", *HistZbor* god. II, 1–4: 223–242.
- VINSKI Z., 1955, "Prethodni izvještaj o iskopanju nekropole na Lijevoj Bari u Vukovaru 1951., 1952. i 1953. godine", *LjetJAZU* 60: 231–255.
- VINSKI Z., 1957, "Arheološki spomenici velike seobe naroda u Srijemu", *Situla* II: 3–54.

Oznake vrste nalaza i nalazišta

- N – naselje
 NA – utvrđeno naselje
 NA/1 – utvrđeno naselje – gradina
 NA/2 – utvrđeno naselje – gradište
 NA/3 – utvrđeno naselje – nadzemno, okruženo bedemom i jarkom,
 NA/4 – utvrđeno naselje – zbjeg, refugij okružen bedemom i jarkom
- GA – groblje – skeletni ukop
 GA/1 – groblje – na redove
 GA/2 – groblje – skeletni ukop i ukop konja
- OA/1 – ostaci arhitekture
 OB/1 – sakralni objekt ili kompleks – crkva
 OB/2 – sakralni objekt ili kompleks – samostan
 OC/1 – obrambeni objekt – kula
- OD/1 – pojedinačni nalaz – oruđe
 OD/2 – pojedinačni nalaz – nakit
 OD/3 – pojedinačni nalaz – keramika
 OD/4 – pojedinačni nalaz – opeka

Summary

AN ANALYSIS OF TOPONYMS AT MEDIAEVAL SITES IN NORTHERN CROATIA

The text contains a list of 115 mediaeval archaeological sites in the continental section of the Republic of Croatia (Map 1) whose toponyms appear commonly (or repeatedly) (Map 2). These names of toponyms (sites) are classified into several groups on the basis of the substantive roots and their variants, whose expressive characteristics most commonly indicate the age of a settlement structure of a given region. The first group consists of the toponyms Crkvišće, Crkvište – Group A; the second Grad, Gradac, Gradina, Gradišće, Gradište – Group B; Selišće, Selište – Group C; Zidina, Zidinac, Zidine – Group D; toponyms with the prefix Turski – Group E, and sites with several toponyms – Group F. Considering the indicative function of these toponyms, their groups were analyzed for any common traits.

The analysis is based primarily on the methodologies of investigation which were classified into groups according to the quality and quantity of information offered by the research undertaken. The first group consists of sites on which entire structures or visible surface remains of structures still exist *in situ*, i.e. sites which have not been excavated to date, but rather merely documented (group I); the second (Group II of chance (IIa) or surface finds (IIb)); the third (Group III) of test excavated (IIIa), partially excavated (IIIb), surveyed (IIIc) or revisory excavated (IIId) sites. The fourth and fifth groups consist of systematically investigated sites (Group V), and those at which rescue excavations (Group IVa) or conservation work (Group IVb) were performed. The latter were also the least represented with only 5,2% (1,7% and 3,5%) of the total (Table 1). Systematically excavated and protected sites represent the highest quality method of investigation, as their resulting elements are the only true sources of material for research studies and analyses. They gave results referring only to the toponyms of Group B (Tab. 1, Fig. 1). All other groups of toponyms have as their primary source Group III, then Group II and, finally, Group I (Table 1).

Although the majority of toponyms (or sites) have no remains from any other period than the middle ages, nonetheless 30,4% were occupied either in the prehistoric or (also) in the classical period. An extremely large proportion of prehistoric occupation at the toponym sites of Group B (47,6%), Group C (77,8%) and Group D (50%) has been noted, as well as a lack of the above in the other groups (Groups A, E and F), in terms of the total number of each group of toponyms (Tab. 2, Fig. 2).

The question of whether regularities exist in terms of the appearance of groups of toponyms (sites) at individual elevations was also considered. The elevations were grouped in six units with 50 meter height differences, and the final group consists of all sites located above 301 meters in height (above sea level). The results indicate that Group B was most commonly located from 101–200 meters, Group C at 0–100, and all others from 101–150 (Tab. 3, Fig. 3).

Sites which were occupied in more than one chronological period were most commonly located at up to 200 meters in height (97,1%), and not a single one was located from 201–300 meters (Tab. 4, Fig. 4, 4a, 4b, 4c).

The types of finds and sites are classified into six groups. Each group is composed of the same type of finds and sites, e.g. Group 1 – settlements; Group 2 – cemeteries; Group 3 – religious complexes; Group 4 – individual finds; Group 5 – settlement and cemetery; Group 6 – settlement, cemetery and religious object. Sites of a settlement character were most often found (65,5%), as well as finds of archaeological material (18,3%), which is related to the methodologies of investigation (Tab. 5, Fig. 5).

The final results show that the toponyms studied, other than the fact that they appear often (repeatedly) in the region of northern Croatia, have the above noted common elements.

Translated by
Barbara SMITH-DEMO